

Prifysgol Cymru
Y Drindod Dewi Sant
University of Wales
Trinity Saint David

COD MODIWL: ECEW7014C

ENW'R MYFYRIWR: Rhys Davies

RHIF MYFYRIWR: 2419620

**TEITL YR ASEINIAD: Beth yw'r heriau
arweinyddiaeth allweddol a wynebwr gan
benaethiaid yng Nghymru wrth gydbwyso
ymreolaeth ac atebolrwydd mewn ymateb
i ofynion y Cwricwlwm Newydd i Gymru?**

Defnyddio Deallusrwydd Artiffisial Cynhyrchiol mewn Asesiadau

YMCHWIL	Ar gyfer yr asesiad hwn, gallwch chi ddefnyddio Deallusrwydd Artiffisial Cynhyrchiol i'ch cefnogi wrth ymchwilio, yn cynnwys chwilio am lyfryddiaeth, defnyddio offer i grynhoi, cymharu deunyddiau a'u dadansoddi.	Gallwch ☒ Na allwch ☐
STRWYTHUR	Ar gyfer yr asesiad hwn, gallwch chi ddefnyddio Deallusrwydd Artiffisial Cynhyrchiol i'ch cefnogi wrth strwythuro eich gwaith, yn cynnwys llunio strwythur dadl drafft, dynodi adrannau a phenawdau ac ati.	Gallwch ☒ Na allwch ☐
PRAWF DDARLLEN	Ar gyfer yr asesiad hwn, gallwch chi ddefnyddio Deallusrwydd Artiffisial Cynhyrchiol i wirio eich testun/creadigaeth eich hun am wallau gramadegol a chystrawennol, yn cynnwys aralleirio eich gwaith eich hun o fewn safonau penodol.	Gallwch ☒ Na allwch ☐
YSGRIFENNU	Ar gyfer yr asesiad hwn, gallwch chi ddefnyddio Deallusrwydd Artiffisial Cynhyrchiol i greu testun i'w gyflwyno.	Gallwch ☐ Na allwch ☒
CREADIGOL	Ar gyfer yr asesiad hwn, gallwch chi ddefnyddio Deallusrwydd Artiffisial Cynhyrchiol i greu deunyddiau creadigol, megis delweddau.	Gallwch ☐ Na allwch ☒
RHAGLENNU	Ar gyfer yr asesiad hwn, gallwch chi ddefnyddio Deallusrwydd Artiffisial Cynhyrchiol i greu a gwirio cod.	Gallwch ☐ Na allwch ☒
DIM	Ar gyfer yr asesiad hwn, ni chaniateir i chi ddefnyddio unrhyw fath o gymorth drwy Ddeallusrwydd Artiffisial Cynhyrchiol. Mae hyn yn cynnwys cymorth ymchwil, cymorth strwythur, cymorth ysgrifennu / prawf ddarllen a chymorth creadigol.	Cywir ☐ Anghywir ☒

Cydnabyddiaeth AI

Rwy'n cadarnhau nad wyf wedi defnyddio unrhyw offer AI wrth ymchwilio a chreu'r aseiniad hwn.

Rwy'n cadarnhau nad wyf wedi cyflwyno unrhyw ddeunyddiau a gynhyrchwyd gan AI fel fy ngwaith fy hun.

Rwy'n cadarnhau bod gennyf gopïau o'm drafftiau, fy nodiadau, ac adnoddau eraill a ddefnyddiais, y gellir gofyn i mi eu darparu fel tystiolaeth

NEU

Rwy'n cydnabod y defnydd o [Offeryn deallusrwydd artiffisial] (url yr offeryn deallusrwydd artiffisial) ar [Dyddiad] i [Diben fy ngwaith]. Defnyddiais yr anogwr(wyr):

1. [Anogwr]

2. [Anogwr]

3. [Anogwr]

Rwy'n cadarnhau nad ydw i wedi cyflwyno unrhyw destun deallusrwydd artiffisial cynhyrchiol fel fy ngwaith fy hun. Rwy'n cadarnhau bod gennyf gopïau o'm drafftiau, fy nodiadau, ac unrhyw adnoddau eraill y defnyddiais cyn ac ar ôl defnyddio offer deallusrwydd artiffisial y gellir gofyn i mi eu darparu fel tystiolaeth.

Cyfeiriwch isod am enghreifftiau.

Cyn cyflwyno eich aseiniad, dilëwch unrhyw wybodaeth ar y tudalennau hyn nad yw'n berthnasol i'ch cyflwyniad, gan gynnwys yr enghreifftiau a roddir isod.

Enghreifftiau

Enghraifft 1:

Rwy'n cydnabod y defnydd o Grammarly (<https://www.grammarly.com/>) ar 10 Chwefror 2024 i wirio fy ngwaith gan ddefnyddio anogwr(wyr):

1. Gwiriwch y testun canlynol ar gyfer darllenadwyedd, gramadeg a chystawen.

Rwy'n cadarnhau nad ydw i wedi cyflwyno unrhyw destun a gynhyrchir gan ddeallusrwydd artiffisial fel fy ngwaith fy hun. Rwy'n cadarnhau bod gennyf gopïau o'm drafftiau, fy nodiadau ac unrhyw adnoddau eraill y defnyddiais cyn ac ar ôl defnyddio offer deallusrwydd artiffisial y gellir gofyn i mi eu darparu fel tystiolaeth.

Enghraifft 2:

Rwy'n cydnabod y defnydd o SciSpace (<https://typeset.io/>) ar 7 Mawrth 2024 i gefnogi fy ymchwil gan ddefnyddio'r anogwr(wyr):

1. Rhewch ddeunyddiau i mi ar fioleg yr afu.
2. Rhewch ddeunyddiau i mi ar gelloedd yr afu.

Rwy'n cadarnhau nad ydw i wedi cyflwyno unrhyw destun a gynhyrchir gan ddeallusrwydd artiffisial fel fy ngwaith fy hun. Rwy'n cadarnhau bod gennyf gopïau o'm Sut i nodi eich defnydd o Ddeallusrwydd Artiffisial 3 drafftiau, fy nodiadau ac unrhyw adnoddau eraill y defnyddiais cyn ac ar ôl defnyddio offer deallusrwydd artiffisial y gellir gofyn i mi eu darparu fel tystiolaeth.

Enghraifft 3:

Rwy'n cydnabod y defnydd o ChatGPT (<https://chatgpt.com/>) ar 13 Ebrill 2024 i ysgrifennu fy nodiau'n fformat cyflwyno gan ddefnyddio'r anogwr(wyr):

1. Ysgrifennwch y pwyntiau bwled hyn fel paragraff traethawd ar lefel prifysgol.

Rwy'n cadarnhau nad ydw i wedi cyflwyno unrhyw destun a gynhrychir gan ddeallusrwydd artiffisial fel fy ngwaith fy hun. Rwy'n cadarnhau bod gennyf gopïau o'm drafftiau, fy nodiadau ac unrhyw adnoddau eraill y defnyddiais cyn ac ar ôl defnyddio offer deallusrwydd artiffisial y gellir gofyn i mi eu darparu fel tystiolaeth.

Enghraifft 4 - Cydnabod y defnydd o offer deallusrwydd artiffisial lluosog:

Rwy'n cydnabod y defnydd o SciSpace (<https://typeset.io/>) ar 28 Mehefin 2024 i gefnogi fy ymchwil gan ddefnyddio anogwr(wyr):

1. Rhewch ddeunyddiau i fi ar Ryfel Cartref America.
2. Rhewch ddeunyddiau i mi ar yr ymateb i Gone with the Wind.

Rwy'n cadarnhau nad ydw i wedi cyflwyno unrhyw destun a gynhrychir gan ddeallusrwydd artiffisial fel fy ngwaith fy hun. Rwy'n cadarnhau bod gennyf gopïau o'm drafftiau, fy nodiadau ac unrhyw adnoddau eraill y defnyddiais cyn ac ar ôl defnyddio offer deallusrwydd artiffisial y gellir gofyn i mi eu darparu fel tystiolaeth.

Rwy'n cydnabod y defnydd o Adobe Express (<https://www.adobe.com/express/>) ar 24 Mehefin 2024 i olygu deunydd ffotograffig:

1. Tynnu cefndir o Ffigur 1.

Rwy'n cadarnhau nad ydw i wedi cyflwyno unrhyw destun a gynhrychir gan ddeallusrwydd artiffisial fel fy ngwaith fy hun. Rwy'n cadarnhau bod gennyf gopïau o'm drafftiau, fy nodiadau ac unrhyw adnoddau eraill y defnyddiais cyn ac ar ôl defnyddio offer deallusrwydd artiffisial y gellir gofyn i mi eu darparu fel tystiolaeth

Beth yw'r heriau
arweinyddiaeth
allweddol a wynebir
gan benaethiaid yng
Nghymru wrth
gydbwysu ymreolaeth
ac atebolrwydd mewn
ymateb i ofynion y
Cwricwlwm Newydd i
Gymru?

UWTSD

RHYS DAVIES

Amlinellwch y Cyd-destun ar Gyfer Newid

Mae'r gyfundrefn addysg yng Nghymru wedi cael ei drawsnewid yn sylweddol gyda chyflwyniad Y Cwricwlwm Newydd i Gymru 2022 (Y Cwricwlwm Newydd), diwygiad lefel macro a gynlluniwyd i ddisodli'r Cwricwlwm Cenedlaethol anhyblyg a oedd wedi bodoli ers 1988. Yn wahanol i'w ragflaenydd, a ragnododd gynnwys pwnc a fframweithiau asesu cenedlaethol, mae Y Cwricwlwm Newydd wedi'i adeiladu ar bedwar diben allweddol: datblygu unigolion uchelgeisiol, mentrus, moesegol ac iach (Llywodraeth Cymru, 2020). Mae'r diwygiad hwn yn cynrychioli symudiad tuag at gwricwlwm hyblyg sy'n seiliedig ar sgiliau, lle caiff ysgolion eu grymuso i gynllunio eu dulliau addysgu a dysgu eu hunain.

Nodwyd yr angen am newid system gyfan yn adroddiad Dyfodol Llwyddiannus yr Athro Graham Donaldson (Donaldson, 2015), a amlygodd gyfyngiadau'r system flaenorol (Donaldson, 2015). Beirniadodd y ffocws hen ffasiwn ar asesu safonol, diffyg creadigrwydd wrth addysgu, a pharatoi myfyrwyr yn annigonol ar gyfer gofynion cymdeithasol ac economaidd modern. Mewn ymateb ymrwymodd Llywodraeth Cymru i ailwampio'r system addysg, gan sicrhau bod dysgu'n dod yn gyfannol, yn hyblyg, ac yn canolbwyntio ar y dyfodol (Llywodraeth Cymru, 2020). Fodd bynnag, mae'r cyfnod pontio hwn wedi golygu bod angen dull a arweinir gan systemau, lle mae'n rhaid i'r holl randdeiliaid – penaethiaid, athrawon, awdurdodau lleol, consortia rhanbarthol, llunwyr polisi, ac Estyn – weithio ar y cyd i weithredu a chynnal Y Cwricwlwm Newydd.

Yn greiddiol iddo, mae Y Cwricwlwm Newydd yn rhoi mwy o ymreolaeth i ysgolion, gan ganiatáu iddynt lunio eu cwricwlwm eu hunain o amgylch chwe Maes Dysgu a Phrofiad (MDaPh) eang yn hytrach na dilyn fframwaith Cenedlaethol (Achieving the New Curriculum for Wales 2020). Mae'r newid hwn yn wyriad oddi wrth fodelau traddodiadol o arweinyddiaeth hierarchaidd ac mae angen dull mwy gwasgaredig, cydweithredol ac addasol o arwain ysgolion (Reynolds and Mckimm, 2020). Fodd bynnag, gyda mwy o ymreolaeth daw her o ran cynnal atebolrwydd. Er mai nod dileu tablau cynghrair ysgolion ac asesiadau cyfnodau allweddol yw meithrin system fwy blaengar a theg, mae ysgolion dal yn wynebu craffu gan Estyn, awdurdodau lleol, a chonsortia rhanbarthol i sicrhau nad yw safonau'n dirywio (Estyn, 2022).

Mae'r newid systemig hwn yn effeithio ar sawl lefel o'r system addysg:

- Rhaid i athrawon ac arweinwyr ysgol addasu eu dulliau addysgeg a chymryd rhan mewn dysgu proffesiynol parhaus i gyd-fynd â hyblygrwydd y cwricwlwm (Chapman & Hadfield, 2010).
- Mae awdurdodau lleol a chonsortia rhanbarthol yn chwarae rhan hanfodol wrth gefnogi ysgolion, gan gynnig arweiniad, hyfforddiant a throsolwg.
- Bu'n rhaid i Estyn adolygu ei feini prawf arolygu, gan sicrhau bod mesurau atebolrwydd yn parhau yn eu lle heb fygu ymreolaeth ysgolion.
- Mae myfyrwyr a rhieni yn profi ymagwedd wahanol at ddysgu, lle mae asesu yn llai safonol ac yn canolbwyntio mwy ar sgiliau a datblygu cyfannol.

Wrth ystyried maint a chymhlethdod y diwygiadau hyn, mae dull sy'n cael ei arwain gan systemau yn hanfodol i sicrhau cydlyniaeth, cydweithio ac arweinyddiaeth effeithiol ar bob lefel. Bydd y traethawd hwn yn archwilio'n feirniadol yr heriau arweinyddiaeth a wynebwr gan benaethiaid wrth gydbwyso ymreolaeth ac atebolrwydd o dan y Cwricwlwm Newydd ac yn asesu sut y gall arweinyddiaeth systemau gefnogi gweithrediad llwyddiannus.

Rhowch Drosolwg sy'n Crynhoi'r Prif Ffactorau sy'n Ysgogi'r Newid

Y prif yrrwr ar gyfer y newid yma yw gwaith Donaldson yn ei adroddiad “Successful Futures” yn 2015. Ynddo beirniadwyd y Cwricwlwm Cenedlaethol i fod yn rhy hen ffasiwn ac yn cael ei arwain yn ormodol gan asesiadau ffurfiol. Mae'r adroddiad yn cynnwys yr argymhellion canlynol (Donaldson, 2015):

- Newid o addysg drwm ar gynnwys i fod yn seiliedig ar sgiliau gyda dynesiad cyfannol.
- Cwricwlwm sydd wedi strwythuro yn ôl y pedwar diben er mwyn hybu addysg gydol oes.
- Mwy o hyblygrwydd i ysgolion ddylunio cwricwlwm eu hunain.
- Ail feddwl am y modelau asesu i ganolbwyntio ar gynnydd yn hytrach na phroffion safonol.

Mabwysiadodd Llywodraeth Cymru yr holl argymhellion, a chanlyniad hynny oedd Y Cwricwlwm Newydd (Llywodraeth Cymru, 2020). Cyn y newidiadau, dyfarnwyd bod y Cwricwlwm Cenedlaethol yn methu i baratoi dysgwyr gyda'r sgiliau oedd eu hangen ar gyfer y byd modern (OECD, 2020). Roedd gormod o bwyslais ar gofio gwybodaeth yn lle meddwl yn gritigol, datrys problemau a bod yn greadigol. Roedd hefyd moderneiddio addysgeg gyda ffocws ar ymrwymiad disgyblion a lles. Fe wnaeth yr Alban dilyn yr un llwybr nol yn 2010 gyda'r “Curriculum for Excellence” (CfE) sy'n canolbwyntio ar gymwyseddau eang yn lle cynnwys pynciau anhyblyg (Priestley & Biesta, 2013). Fe wnaeth yr un peth ddigwydd yn y Ffindir a wnaeth cael gwared a'r gynnwys anhyblyg y cwricwlwm a datblygu dysgu ar sail ffenomen yn ei le, sydd yn alinio gyda nodau Cymru am fwy o ddysgu ar draws y gwahanol Feysydd Dysgu a Phrofiad (Sahlberg, 2015).

Mae 'na hefyd ysgogwyr cymdeithasol am y newidiadau yma, megis lleihau anghyfartaledd addysg, lles, iechyd meddwl a gwahaniaethu (OECD, 2020). Roedd yna bryder roedd yr hen system yn anfanteisio rhai grwpiau o ddysgwyr, yn enwedig y rhai o gefndir difreintiedig. Cydnabuwyd nad oedd digon o gefnogaeth o fewn ysgolion i ddatblygiad cymdeithasol ac emosiynol y disgybl, nid yn unig perfformiad academiaidd. Nodwyd hefyd yr angen i ysgolion fod yn fwy hyblyg er mwyn lletya pob disgybl gan gynnwys rhai gydag anghenion dysgu ychwanegol (ADY). Mae'r system addysg yn Seland Newydd yn atgyfnerthu dysgu ar sail cymhwysedd, hyblygrwydd lleol a chynhwysiant diwylliannol (Wood and Sheehan, 2012). Mae'r cwricwlwm yn Ontario, Canada wedi datblygu i fod yn fwy myfyriwr-ganolog

gan leihau'r pwysau o gwmpas asesu safonol er mwyn cynyddu lles ac ymrwymiad (Hargreaves, 2020). Wrth symud tuag at strwythur academiaidd anhyblyg i gynnwys fwy o ymreolaeth i athrawon, mae Cymru yn alinio gyda'r arfer orau byd-eang o fewn addysg flaengar.

Roedd Cymru angen system addysg a oedd yn paratoi disgyblion yn well ar gyfer yr economi a'r farchnad swyddi a oedd yn newid yn barhaol (Hargreaves & Shirley, 2009). Rhai o'r ffactorau sydd yn effeithio ar economi Cymru ar y funud yw'r cynnydd mewn awtomatiaeth ac AI sydd yn gorfodi mwy o feddwl critigol a'r gallu i addasu. Bydd galw am sgiliau entrepreneuriaidd, creadigrwydd a sgiliau digidol. Mae'r Y Cwricwlwm Newydd yn rhoi siawns i Gymru alinio gydag ymarfer gorau rhyngwladol, megis modelau'r Ffindir a'r Alban (OECD, 2020).

Amlinellwch Rôl Arweinwyr Systemau - Pobl Allweddol, Disgwyliadau Craidd, Gweithredoedd

Mae yna ddisgwyl i brif athrawon arwain datblygiad strategol y cwricwlwm yn yr ysgol, i sicrhau ei fod yn dilyn pedwar diben Y Cwricwlwm Newydd. Gwelwn hyn yn mynd ymhellach na chydymffurfio yn unig- bydd disgwyl i'r cwricwlwm adlewyrchu'r cyd-destun lleol, anghenion dysgwyr a chydlyniad addysgeg. Mae arweinyddiaeth strategol yn cynnwys:

- Cydlynu staff i gydweithio o fewn eu Meysydd Dysgu a Phrofiad.
- Adeiladu gweledigaeth sydd wedi'i wreiddio yn y pedwar diben.
- Gwneud penderfyniadau sy'n seiliedig ar dystiolaeth o gwmpas addysgeg ac asesu.

Mae'r gwaith strategol yma yn alinio gyda damcaniaethau arweinyddiaeth gwasgaredig (Spillane and Diamond, 2007), lle mae arweinyddiaeth yn cael ei ymarfer trwy ddeialog proffesiynol yn lle cyfarwyddiadau o'r brig i lawr.

Un o'r cyfrifoldebau pwysicaf sydd gydag arweinwyr ysgol yw sicrhau bod yna ddatblygiad proffesiynol parhaus ar draws holl staff yr ysgol. Mae datblygiad proffesiynol o safon uchel yn holl bwysig i ddatblygu'r Y Cwricwlwm Newydd i ddatblygu sgiliau staff yr ysgol. Bydd hyn hefyd yn fodd i ddatblygu sut mae ysgolion yn asesu cynnydd o fewn y dosbarth yn effeithiol yn ôl gofynion Y Cwricwlwm Newydd. Mae 'na ddisgwyl i benaethiaid gynnig amser a chefnogaeth i gyd adeiladu'r cwricwlwm, annog cydweithio ac arfer myfyriol, ac ymgysylltu gyda rhwydweithiau Cenedlaethol a lleol i rannu arbenigedd. Mae'r pwyslais yma ar ddatblygu gallu'r staff er lles y disgyblion ac addysg am y dyfodol yn adlewyrchu arfer gorau rhyngwladol, fel strategaeth arweinyddol Ontario a buddsoddiad mewn proffesiynoldeb athrawon yn Singapore (Bautista, Wong and Gopinathan, 2015).

Mae cydbwysu ymreolaeth ac atebolrwydd wrth gynllunio Y Cwricwlwm Newydd yn heriol tu hwnt. Mae'r Y Cwricwlwm Newydd wedi caniatáu fwy o ryddid wrth ddylunio profiadau dysgu i'r disgyblion. Mae'n rhaid i benaethiaid addasu'r cwricwlwm i fod yn berthnasol i'r gymuned leol trwy wreiddio diwylliant Cymreig, yr iaith Gymraeg a hanes lleol. Gall hyn fod yn fanteisiol i ddisgyblion gan ei fod yn gorfodi'r Cwricwlwm i weithio o'u cwmpas nhw yn lle'r gwrthwyneb. Ond, mae hyn yn dod â heriau anodd iawn yn nhermau atebolrwydd, oherwydd mae penaeithiaid ac arweinwyr yn parhau i fod yn atebol i Estyn, awdurdodau lleol a Chonsortia rhanbarthol.

Mae'r ddeuoliaeth yma o gydbwysu ymreolaeth ac atebolrwydd yn galw am lefelau uchel o dryloywder, cynllunio strategol a chyfathrebiad gyda llywodraethwyr a rhanddeiliaid eraill. Rhaid bod arweinwyr yn cyfiawnhau unrhyw benderfyniadau cwricwlaidd mewn ffordd sy'n alinio anghenion dysgwyr a disgwyliadau lefel systemig.

Her fawr i ysgolion sy'n mynd trwy'r broses yma o newid i'r Y Cwricwlwm Newydd yw ei hatebolrwydd i Estyn. Sefydlwyd Estyn yn ystod cyfnod y Cwricwlwm Cenedlaethol ac mae yna alw i'r sefydliad gael ei addasu. Mae Estyn yn annibynnol o Lywodraeth Cymru ond dal yn cael ei ariannu ganddo. Efallai bod gyfundrefn Estyn wedi dyddio erbyn hyn. Yn Singapore does dim sefydliad tebyg i Estyn. Yno mae yna gyrff gwerthuso allanol yn bodoli ond dydyn nhw ddim yn gweithredu mor aml nac y chwaith mor rhugl a safonedig ag Estyn (Ng, 2012). Gwelwn fod ymweliadau Estyn wedi newid o 2022 er mwyn dilyn gofynion Y Cwricwlwm Newydd, felly yn lle graddau crynodedol bydd yna drosolwg allweddol o ganfyddiadau sy'n canolbwyntio ar gryfderau'r ysgol a meysydd i'w datblygu (Duggan et al., 2022). Bydd rhaid i benaethiaid ac arweinwyr ysgol parhau i ddelio gyda'r tensiwn posib rhwng disgwyliadau uchel ar gyfer cyflawniad academiaidd (fel yr adlewyrchir yn adroddiadau Estyn a metrig perfformiad) a'r pwysau mae hynny yn ei osod ar ddysgwyr a staff ysgol.

Gwelwn fod nifer o ffactorau tebyg rhwng Y Cwricwlwm Newydd i Gymru a beth sydd wedi digwydd yn Ontario yng Nghanada. Cyfeirir yn aml at Ontario mewn papurau academiaidd am ei fod yn flaengar yn niwygiad y system addysg i echdynnu potensial effeithiol arweinyddiaeth systemig i wella canlyniadau academiaidd. Yn gynnar yn y 2000au, dangosodd Ontario cryn dipyn o flaengaredd wrth drawsnewid y system academiaidd gyda'r nod o wella cyflawniad disgyblion, lleihau gwagleoedd cyflawniad a chynyddu hyder y bobl gyhoeddus yn y system addysg. Yn graidd i'r trawsnewidiad yma oedd 'Strategaeth Arweinyddiaeth Ontario'. Roedd hyn yn ffocysu ar adeiladu gallu arweinyddiaeth unigolion nid yn unig mewn ysgolion ond ar draws y system lywodraethol (Leithwood, 2012).

Roedd arweinwyr y system yn Ontario- gan gynnwys penaeithiaid ac arweinwyr lleol- wedi chwarae rhan bwysig yn leihad y bwlch rhwng polisi'r Llywodraeth a'r hyn roedd yn digwydd o fewn y dosbarth. Fe wnaeth yr arweinwyr ymarfer cydweithio o fewn cymunedau dysgu proffesiynol ac ar draws rhwydweithiau lleol, gan atgyfnerthu rhannu gwybodaeth a gwelliannau ymarferol gyda thystiolaeth. Canlyniad hyn oedd datblygu model a oedd yn

hyrwyddo rhannu atebolrwydd ond hefyd yn cefnogi lle am arloesi lleol. Mae hyn yn debyg iawn i'r cydbwysu rhwng ymreolaeth ac atebolrwydd mae Cymru yn ceisio arno.

Mae ysgolion Ontario yn atebol i gyfuniad o oruchwyliaeth lywodraethol, asesiadau safonol, adolygiadau mewnol ac ymglymiad cymunedol. Mae'r Llywodraeth yn gosod y cwricwlwm, polisïau a disgwyliadau i ysgolion cyhoeddus. Gwelwn fod byrddau ysgol fel y 'Toronto District School Board' (TDSB), yn goruchwyllo gweithrediadau dydd i ddydd, llogi, a phenderfyniadau cyllid. Mae unrhyw asesiadau safonol yn cael ei gwneud gan yr 'Education Quality and Accountability Office' (EQAO), ac mae canlyniadau ysgolion sbesiffig yn cael eu gyhoeddu i alluogi'r cyhoedd a'r Llywodraeth i werthuso perfformiad (Pollock and Winton, 2015). Mae hyn yn wahanol i beth sy'n mynd ymlaen gyda CBAC yn Gymru, lle nad yw canlyniadau ysgolion unigol yn cael eu gyhoeddu. Hefyd, nid oes sefydliad tebyg i Estyn yn Ontario. Mae gan bob ardal leol yno uwch-arolygydd sydd yn gwneud awdit neu adolygiad os oes unrhyw faterion yn tynnu sylw, er enghraifft problemau ariannol neu gwynion difrifol. Mae'r uwch-arolygwyr yn ymweld gydag ysgolion yn aml i arolygu arweinyddiaeth ysgolion (Pollock and Winton, 2015).

Mae'r Y Cwricwlwm Newydd hefyd yn ceisio datblygu cydweithio ar draws y system addysg, i hybu cynllunio Cwricwlwm ar y cyd rhwng ysgolion ac i gymhell athrawon i weithredu a mentro yn eu gwaith proffesiynol. Byddai datblygu asiantaeth athrawon yn fodd iddynt deimlo'n fwy awdurdodol a chymryd mwy o gyfrifoldeb am eu gwaith o fewn y dosbarth. Yn union fel mae Ontario wedi defnyddio arweinyddiaeth systemig i adeiladu gallu cyfunol, mae Cymru yn dibynnu ar Gonsortia rhanbarthol, ymgynghorwyr gwella ysgolion, a rhwydweithiau penaethiaid i ddiwygio a chynnal safonau uchel ar draws system ymreolaethol. Ond, mae yna le i wella ar ran sut mae ysgolion yn atebol i'r Llywodraeth. Gall gwersi gael ei dysgu o'r dulliau gweithredu sydd wedi'u datblygu yn Singapore ac Ontario.

Rhowch Ddisgrifiad o'r hyn a Ddigwyddodd

Mae gweithrediad y Cwricwlwm Newydd yn cynrychioli newid system gyfan o fewn addysg yng Nghymru. Gwelwn fod y symudiad yma yn cynnwys trawsnewid ar draws nifer o lefelau: polisi, addysgeg, arweinyddiaeth, atebolrwydd a diwylliant. Yn hytrach na diwygio o'r brig i lawr, datblygwyd y Cwricwlwm i Gymru gydag ymarferwyr. Roedd athrawon, arweinwyr ysgol, academyddion a rhanddeiliaid eraill yn ymwneud a llunio'r cwricwlwm o'r cychwyn cyntaf. Canlyniad hyn oedd meithrin perchnogaeth, ymrwymiad ac ymddiriedolaeth broffesiynol sy'n sylfaen cadarn i newid systemig.

Roedd arweinyddiaeth angen ei ddiwygio. Roedd yr hen system yn canolbwyntio ar y canlynol:

- Cyflwyno Cwricwlwm Cenedlaethol penodedig.
- Cwrdd â thargedau atebolrwydd allanol.
- Goruchwylio cydymffurfiaid â fframweithiau arolygu.

Gyda'r nodau yma, roedd arweinwyr yn ymddwyn fel rheolwyr. Ond, gyda'r Cwricwlwm Newydd mae ysgolion angen:

- Cynllunio Cwricwlwm eu hunain i ddiwallu anghenion dysgwyr lleol.
- Rhaid adlewyrchu'r pedwar diben ym mhopeth a wnânt.
- Canolbwyntio ar ddilyniant a phrofiadau dysgu dilys.

Felly yn lle rheolwyr, mae'r tîm arwain angen fod yn feddylwyr strategol, dylunwyr cwricwlwm, llunwyr diwylliant ac adeiladwyr gallu.

Felly mae arweinyddiaeth wedi symud o fod yn hierarchaidd i fod yn arweinyddiaeth ddosranedig sef rhannu cyfrifoldebau arweinyddiaeth ar draws pob lefel. Mae arweinwyr canol, fel arweinwyr pwnc ac MDaPh, yn chwarae rôl critigol mewn addasu'r cwricwlwm, hyfforddi cydweithwyr, a hyrwyddo arloesi. Dylai athrawon gael eu hannog i fod yn arweinwyr cwricwlwm o fewn y dosbarth. Trwy'r newidiadau yma mae ysgolion wedi gallu addasu y cwricwlwm i siwtio'r ysgol a'r ardal leol yn lle cydymffurfio gyda phwysau i gyrraedd targedau safonol Cenedlaethol. Felly, mae hyn yn cynnig ymreolaeth i ysgolion ddatblygu cwricwlwm sy'n fwy perthnasol i'w sefyllfaoedd arbennig.

Wrth sôn am Estyn, rhaid ystyried ei hanes o le wnaeth e gychwyn yn 1992 fel rhan o'r AEM (Arholysiaeth Ei Mawrhydi). Roedd Estyn wedi ymddangos ar ôl i Lywodraeth San Steffan

ddiwygio'r system addysg yn y Deyrnas Unedig. Ar ôl i Lywodraeth Cymru ddatganoli o San Steffan yn 1999 fe wnaeth Estyn alinio mwy gyda pholisïau Llywodraeth Cymru a dod yn fwy ymreolaethol. Yn 2007, daeth y sefydliad yn adran anweinidogol, sydd yn golygu ei fod yn adrodd nôl i'r Senedd yn lle yn uniongyrchol i weinidogion. Fe wnaeth hyn rhoi ychydig o annibyniaeth i'r sefydliad. Mae'r Y Cwricwlwm Newydd wedi gorfodi Estyn i ddiwygio'r ffordd y maen nhw'n arolygu ysgolion. Ond, dydy Estyn ddim wedi addasu digon i'r datblygiadau diweddaraf; mae'n dal yn cael ei dderbyn fel cyfundrefn effeithiol o arolygu ysgolion. Mae gan Estyn fwriadau da, ond gallwn weld fod ei wreiddiau yn dethol nôl i'r 1990au, ac felly efallai mai wedi dyddio i raddau. Mae yna nifer o astudiaethau ar effaith arolygiadau Estyn ar ysgolion yng Nghymru. Darganfyddodd un astudiaeth fod yna effeithiau ar feddylfryd athrawon wrth i arolygiadau Estyn gymryd lle, ac efallai ei fod yn effeithio yn negyddol ar recriwtio a chadw athrawon (Evans, 2025). Fe wnaeth yr astudiaeth hefyd osod goleuni ar y ffaith fod ysgolion yn blaenoriaethu bodloni meini prawf llwyddiant yr arolwg yn hytrach na canolbwyntio ar archwilio dulliau addysgol newydd. Ond, roedd yr astudiaeth yma yn un cyfyngedig ac felly gallwn ni ddim cymryd e fel darlun cyflawn o beth sy'n digwydd mewn ysgolion yng Nghymru. Mae yna erthygl o fewn Cylchgrawn Addysg Cymru sydd yn nodi bod disgwyliadau Estyn wedi ehangu llawer ar arweinyddiaeth o fewn ysgolion, ac felly gall hyn effeithio'n negyddol ar feddylfryd yr arweinwyr a chynyddu pwysau sy'n ddisgwyliedig arnynt (Inspecting School Leadership in Wales, 2018). Fe wnaeth traethawd PhD trawiadol ar Estyn gefnogi'r syniad bod ysgolion yn ymateb i Estyn trwy ymffurfio i'r disgwyliadau sy'n cael eu gosod ganddynt (Evans, 2023). Mae'n awgrymu fod ysgolion yn dilyn fframwaith Estyn a beth ydynt yn canolbwyntio arno ac felly'n cadarnhau'r disgwyliadau hynny. Mae hyn yn debyg i'r hen gwricwlwm lle roedd disgwyl i ysgolion gwrdd â thargedau safonol Cenedlaethol. Felly, mae'r traethawd yn awgrymu y dylid datblygu ffyrdd eraill sy'n fwy pwrpasol.

Gallwn weld fod atebolrwydd i sefydliad fel Estyn yn gallu cyfyngu ar ymreolaeth ysgolion. Mae Y Cwricwlwm Newydd yn ceisio newid hyn. Os ydy ysgolion yn canolbwyntio ar sut i gael adborth da gan Estyn yn ormodol, gallai hynny gyfyngu ar ddatblygiad medrau eraill yn Y Cwricwlwm Newydd. Mae hyn wedi annog Estyn i newid sut maen nhw'n arolygu ysgolion. Maent wedi addasu eu harolygiadau i gynnwys adborth positif a negatïf, trwy ganolbwyntio ar gynnydd disgyblion ac asesu ffurfiannol. Gallwn weld fod Estyn yn datblygu trwy gyflwyno ymchwiliadau sy'n fwy seiliedig ar hunan werthusiad gan ysgolion

ac yn rhoi barn ar i ba raddau y mae'r gyfundrefnau ysgol ganolog hynny yn gweithredu'n effeithiol ac effeithlon (Estyn, 2019).

Felly, gallwn weld fod yna nifer o heriau yn gwynebu ysgolion wrth iddynt ymdrechu i gydbwyso ymreolaeth ysgol gyda disgwyliadau Estyn. Mae'r diwygiadau i sut mae Estyn yn ymweld gydag ysgolion wedi cael eu croesawu ond mae yna dal le i ddatblygu, ac efallai symud i ffwrdd o arolygiadau Estyn yn gyfan gwbl. Mae systemau arweinyddol wedi helpu cydbwyso ymreolaeth gydag atebolrwydd trwy rannu cyfrifoldebau allweddol yn fwy hafal rhwng timoedd arweinyddol ysgolion Cymru. Mae hyn wedi galluogi ysgolion i weithio'n fwy effeithiol ac effeithlon, a chefnogi fwy o gydweithio rhwng adrannau sydd yn ei dro yn helpu ysgolion yn eu hatebolrwydd i'r Llywodraeth ac i Estyn. Efallai fod yna le i ni ddysgu fwy amdan sut mae ysgolion Ontario a Singapore yn delio gydag atebolrwydd.

Rhowch Asesiad Beirniadol o Effaith y Newid, ac yna Cynigwch Casgliadau sy'n Ystyried i ba Raddau wnaeth Arweinwyr System neu Arweinyddiaeth System Wahaniaeth ai Peidio

Yn y rhan yma bydd asesiad critigol o'r effaith Y Cwricwlwm Newydd ar atebolrwydd ac ymreolaeth ar draws ysgolion. Hefyd, bydd gwerthusiad o sut mae arweinyddiaeth dosranedig wedi hwyluso y newid Macro yma o fewn ysgolion yn Ne a Chanolbarth Cymru.

Fe wnaeth Y Cwricwlwm Newydd orfodi ysgolion i newid eu ffocws o asesiadau safonol i asesu cynnydd disgyblion dros amser mewn ffordd mwy cyfannol. Mae asesiadau wedi'u dylunio i hysbysu addysgeg a dysgu, i sicrhau fod pob disgybl yn cael ei herio a'i gefnogi yn briodol. Gorfodai hyn i arweinwyr ysgol gydweithio gydag arweinwyr canol i ddatblygu strategaethau ar sut i ddatblygu ffordd o fonitro cynnydd disgyblion. Hefyd, i annog athrawon i fynychu dysgu proffesiynol i ddatblygu'r ffordd y maen nhw'n meddwl am asesu ar gyfer dysgu, a dylunio technegau addysgu a dysgu newydd.

Gwelwn fod Y Cwricwlwm Newydd wedi annog ysgolion i addasu'r cwricwlwm i adlewyrchu gofynion eu disgyblion, ond hefyd i fod yn atebol i'r fframwaith sydd wedi cael ei osod gan Llywodraeth. Mae hyn yn rhoi mwy o hyblygrwydd i ysgolion i ymateb i ofynion yr ardal leol a ffocysu ar iechyd a datblygiad y disgybl. Ond, mae yna elfennau negyddol sydd wedi cael ei cydnabod megis y gallai Y Cwricwlwm Newydd fod mewn perygl o waethygu anghydraddoldebau presennol heb atebolrwydd allanol ar gynllun cwricwlwm ac asesu, a buddsoddiad ychwanegol (Power, Newton and Taylor, 2020).

Mae Llywodraeth Cymru wedi cyflwyno mesuriadau perfformiad disgyblion newydd i adlewyrchu'r newidiadau yn y Cwricwlwm Newydd. Mae'r mesuriadau yma yn ceisio rhoi darlun mwy cynhwysfawr o berfformiadau ysgolion, sy'n mynd tu hwnt i'r asesiadau safonol traddodiadol. Felly, mae'r swydd mae penaethiaid yn gwneud yn symud bant o'r cysyniad brig i'r gwaelod i fod yn fwy amdan weledigaeth addysgol, arweinyddiaeth, a gwneud penderfyniadau strategol. Ond, os nad oes cyfarwyddiadau clir ar sut i symud i gwricwlwm sy'n canolbwyntio'n gynyddol ar sgiliau, mi fydd dryswch. Fe wnaeth uwch-arweinwyr fynegi eu pryderon o'r heriau sy'n eu gwynebu a bod rhai athrawon yn bryderus ynghylch symud i ffwrdd oddi wrth ddulliau asesu safonol, Cenedlaethol nes eu bod yn cael mwy o sicrwydd ynghylch mesurau atebolrwydd ysgolion (Thomas et al., 2023). Hefyd, gallwn weld ochr bositif fod ysgolion yn ceisio symud tuag at asesu ffurfiannol ac yn treialu technegau asesu newydd ac arloesol. Felly, mae Y Cwricwlwm Newydd wedi llwyddo mewn un ffordd pwysig sef mae'n gorfodi ysgolion i ymchwilio mewn i dechnegau newydd addysgu a dysgu.

Ysgol sydd wedi perfformio yn dda o fewn arolygiad Estyn yw Ysgol Gyfun Gymraeg Llangynwyd. Gwelwn fod y systemau arweinyddiaeth o fewn yr ysgol a thu allan wedi gweithio'n dda gyda'i gilydd i ddarparu addysg effeithiol i ddisgyblion. Fe rhennir cyfrifoldebau allweddol yn briodol a synhwyrol ar draws y staff. Hefyd, trwy gydweithio'n ofalus a gweithredu'n strategol maen nhw'n blaenoriaethu gwella profiadau disgyblion a chynnal lefelau uchel o gynnydd (A report on Ysgol Gyfun Gymraeg Llangynwyd, 2023). Mae yna hefyd bwyslais ar feithrin tîm sy'n meddu ar feddylfryd iach o hunan-wella parhaus, gyda ffocws clir ar addysgu a dysgu. O hyn gallwn weld fod Ysgol Llangynwyd wedi sefydlu strwythur arweinyddiaeth gadarn a chydweithredol sy'n cyd-fynd ag egwyddorion Y Cwricwlwm Newydd. Mae'r strwythur hwn yn pwysleisio arweinyddiaeth wasgaredig, cynllunio strategol a ffocws cryf ar addysgu a dysgu. Mae'r uwch dîm arwain yr ysgol yn cynnwys pennaeth gweithredol, pennaeth ysgol, dirprwy penaethiaid a phenaethiaid cynorthwyol. Mae'r pennaeth gweithredol yn rhannu ei amser rhwng Ysgol Llangynwyd ac Ysgol Gyfun Gwynllyw gan rannu ei arbenigedd ac ymarfer orau y ddwy ysgol fel sail i wella perfformiad. Mae'r pennaeth ysgol yn rhedeg yr ysgol o ddydd i ddydd ac yn atebol i'r pennaeth gweithredol. Hefyd, mae'r dirprwy penaethiaid yn goruchwyllo datblygiadau o fewn cwricwlwm yr ysgol, lles disgyblion a datblygiad proffesiynol staff. Mae 'na hefyd arweinwyr canol sy'n cynnwys yr Cydlynnydd Anghenion Dysgu Ychwanegol sy'n sicrhau bod yna arferion cynhwysol ac ymyriadau priodol wedi'u teilwra i ddisgyblion unigol.

Wrth gwrs mae rhai achosion lle nad yw arweinyddiaeth systemig wedi llwyddo i integreiddio Y Cwricwlwm Newydd i'r graddau y bwriadwyd. Gall hyn fod lawr i nifer o achosion. Maen ymddangos fod ysgolion mewn ardaloedd gwledig ac anghysbell yn gwynebu heriau arbennig (Evans, 2023). Roedd rhai ysgolion, yn enwedig y rhai oedd wedi rhoi'r cwricwlwm ar waith ym Medi 2023, wedi gwynebu anawsterau oherwydd prinder staff â sgiliau dysgu trwy gyfrwng yr iaith Gymraeg (Thomas et al., 2023). Enghraifft o ysgol sydd wedi gwynebu anawsterau wrth geisio integreiddio Y Cwricwlwm Newydd yw Ysgol Calon Cymru ym Mhowys. Doedd arweinwyr yr ysgol ddim wedi hyrwyddo manteision dwyieithrwydd yn ddigon da, ac nid oeddent yn annog disgyblion a staff i ddefnyddio'r iaith yn gyson mewn gwersi nad oedd yn cael eu haddysgu trwy gyfrwng y Gymraeg. Hefyd, gwelwyd nad oedd arweinyddiaeth ar gyfer cynllunio dilyniant ym medrau disgyblion yn ddigon trylwyr (A report on Ysgol Calon Cymru, 2022). Dangosai hyn yr angen i sicrhau fod yna ddigon o ddatblygiad proffesiynol yn cael ei ddarparu ar gyfer y staff i fedru datblygu'r medrau yma.

I gloi, gallwn weld fod arweinyddiaeth systemig wedi helpu llawer i ddatblygu ysgolion i gydbwyso ymreolaeth ac atebolrwydd o fewn Y Cwricwlwm Newydd. Er bod yna fwy o ryddid gan ysgolion ddatblygu cwricwlwm sy'n fwy perthnasol i'r ardal leol, mae dal disgwyl i ysgolion fod yn atebol i ofynion y Llywodraeth ac Estyn, sydd angen eu diwygio. Mae Ysgol Gyfun Gymraeg Llangynwyd wedi integreiddio Y Cwricwlwm Newydd yn llwyddiannus iawn trwy ddatblygu system arweinyddol cydweithredol effeithiol sy'n cynnwys rheolwyr ac arweinwyr ar bob lefel. Er mwyn i arweinyddiaeth systemig weithredu'n dda rhaid sicrhau fod gan arweinwyr a rheolwyr gyfrifoldebau sydd wedi'u diffinio'n glir. Gallwn weld fod Estyn wedi newid y ffordd y mae'n arolygu ysgolion trwy symud i ffwrdd o'r pwyslais ar asesiadau crynodol i gynnwys yr hyn y mae ysgolion yn gwneud yn dda, ac i adnabod meysydd i wella. Ar y cyfan, mae ymchwili yn dangos bod system arweinyddol dosranedig gyda arweinwyr sy'n deall eu cyfrifoldebau allweddol, yn gallu gwneud gwahaniaeth positif i gydbwyso ymreolaeth gydag atebolrwydd.

Llyfryddiaeth

A report on Ysgol Calon Cymru. (2022). [online] Cardiff: Estyn. Available at: <https://estyn.gov.wales/system/files/2023-02/Inspection%20report%20Ysgol%20Calon%20Cymru%202022.pdf> [Accessed 14 Apr. 2025].

A report on Ysgol Gyfun Gymraeg Llangynwyd. (2023). [online] Cardiff: Estyn. Available at: https://estyn.gov.wales/system/files/2023-06/Inspection%20report%20Ysgol%20Gyfun%20Gymraeg%20Llangynwyd%202023_0.pdf [Accessed 14 Apr. 2025].

Bautista, A., Wong, J. and Gopinathan, S. (2015). Teacher Professional Development in Singapore: Depicting the Landscape. *Psychology, Society, & Education*, 7(3), p.311. doi: <https://doi.org/10.25115/psye.v7i3.523>

Donaldson, G. (2015) *Dyfodol Llwyddiannus: Adolygiad Annibynnol o'r Cwricwlwm a'r trefniadau asesu Yng Nghymru*. Caerdydd: Cynulliad Cenedlaethol Cymru.

Duggan, B; Thomas, H; Davies-Walker, M; Sinnema, C; Stewart, S; Cole-Jones, N; Glover, A; Griffiths, M (2022). Scoping study for the evaluation of the curriculum and assessment reforms in Wales: final report. Cardiff: Welsh Government, GSR report number 50/2022. Available at: <https://gov.wales/scoping-study-evaluation-curriculum-and-assessmentreforms-wales>

Estyn. (2019). *Our role in the new evaluation and improvement arrangements in schools - Estyn*. [online] Available at: <https://estyn.gov.wales/news/our-role-in-the-new-evaluation-and-improvement-arrangements-in-schools/> [Accessed 15 Apr. 2025].

Evans, G. (2023) 'A new dawn or false hope? Exploring the early implementation of Curriculum for Wales', *Education Inquiry*, pp. 1–15. doi: 10.1080/20004508.2023.2297506.

Evans, G. (2023). *Understanding the impact of school inspection: An analysis of how school leaders in Wales interpret and respond to inspection outcomes*. [Doctoral Thesis] Available at:

<https://repository.uwtsd.ac.uk/id/eprint/2807/1/2807%20Evans%2C%20Gareth%20%282023%29%20EDD%20Understanding%20the%20Impact%20of%20School%20Inspection.pdf>

[Accessed 15 Apr. 2025].

- Evans, G. (2025). An inspector calls! School leaders' perceptions of inspection in Wales. *Policy Futures in Education*. doi: <https://doi.org/10.1177/14782103251320826>
- Fullan, M. (2011). Whole System Reform for Innovative Teaching and Learning. [online] Available at: https://www.michaelfullan.ca/wp-content/uploads/2016/06/Untitled_Document_5.pdf [Accessed 15 Apr. 2025].
- Hargreaves, A. (2020). Large-scale assessments and their effects: The case of mid-stakes tests in Ontario. *Journal of Educational Change*, 21(3), pp.393–420. doi: <https://doi.org/10.1007/s10833-020-09380-5>
- Hargreaves, A. and Shirley, D. (2009). *The fourth way : the inspiring future for educational change*. Thousand Oaks, Calif.: Corwin Press.
- Inspecting School Leadership in Wales. (2018). *Cylchgrawn Addysg Cymru / Wales Journal of Education*, 20(2), pp.99–115. doi: <https://doi.org/10.16922/wje.20.2.6>
- Leithwood, K., 2012. Ontario Leadership Framework with a discussion of the leadership foundations. *Institute for Education Leadership, OISE*.
- Llywodraeth Cymru (2020) *Curriculum for Wales Guidance*
- Ng, P.T. (2012). An examination of school accountability from the perspective of Singapore school leaders. *Educational Research for Policy and Practice*, 12(2), pp.121–131. doi: <https://doi.org/10.1007/s10671-012-9127-z>
- OECD (2011), *Lessons from PISA for the United States*, Strong Performers and Successful Reformers in Education, OECD Publishing, Paris.
doi: <https://doi.org/10.1787/9789264096660-en>.
- OECD (2020). *Achieving the New Curriculum for Wales. Implementing Education Policies*. OECD. doi: <https://doi.org/10.1787/4b483953-en>
- People for Education, 2022. *Measuring What Matters: Accountability in Ontario*. [online] Available at: <https://peopleforeducation.ca/report/measuring-what-matters/> [Accessed 12 Apr. 2025].
- Pollock, K. and Winton, S. (2015). Juggling multiple accountability systems: how three principals manage these tensions in Ontario, Canada. *Educational Assessment, Evaluation and Accountability*, 28(4), pp.323–345. doi: <https://doi.org/10.1007/s11092-015-9224-7>

Power, S., Newton, N. and Taylor, C. (2020). 'Successful futures' for all in Wales? The challenges of curriculum reform for addressing educational inequalities. *The Curriculum Journal*, [online] 31(2). Doi: <https://doi.org/10.1002/curj.39> .

Priestley, M. and Biesta, G. (2013). *Reinventing the curriculum : new trends in curriculum policy and practice*. London: Bloomsbury Pub.

Reynolds, D. and Mckimm, J. (2020). Educational management and leadership in Wales: promise, performance and potential. *School Leadership & Management*, pp.1–19. doi: <https://doi.org/10.1080/13632434.2020.1816955>

Sahlberg, P. (2015). *Finnish Lessons 2.0 : What Can the World Learn from Educational Change in Finland?* 2nd ed. New York, Ny: Teachers College Press.

Spillane, J.P. and Diamond, J.B. (2007). *Distributed leadership in practice*. New York: Teachers College, Columbia University.

Tan, C.Y., Gao, L. and Shi, M. (2020). Second-order meta-analysis synthesizing the evidence on associations between school leadership and different school outcomes. *Educational Management Administration & Leadership*, 50(3), pp. 469-490. doi: <https://doi.org/10.1177/1741143220935456>

Thomas, H., Duggan, B., McAlister-Wilson, S., Roberts, L., Sinnema, C., Cole-Jones, N. and Glover, A. (2023). *Research on the early implementation of Curriculum for Wales: Wave 2 report*. [online] Cardiff: Welsh Government. Available at: <https://www.gov.wales/sites/default/files/statistics-and-research/2023-09/research-schools-and-learners-early-implementation-curriculum-wales-wave-2-657.pdf> [Accessed 14 Apr. 2025].

Wood, B.E. and Sheehan, M. (2012) 'Dislodging knowledge? The New Zealand curriculum in the 21st Century', *Pacific-Asian Education Journal*, 24(1), pp. 17–30. Available at: <https://research.ebsco.com/linkprocessor/plink?id=64c3f8f5-75c5-38b7-a800-7090d2a104e7> (Accessed: 24 April 2025).